

Interreg
EUROPEAN UNION

2 Seas Mers Zeeën

ORPHEUS

European Regional Development Fund

ORPHEUS

TEGENCULTUREN

Social
innovation

Tegencultuur en morele paniek

Training voor docenten, jongerenwerkers en andere
jeugdprofessionals

Youcef Naimi

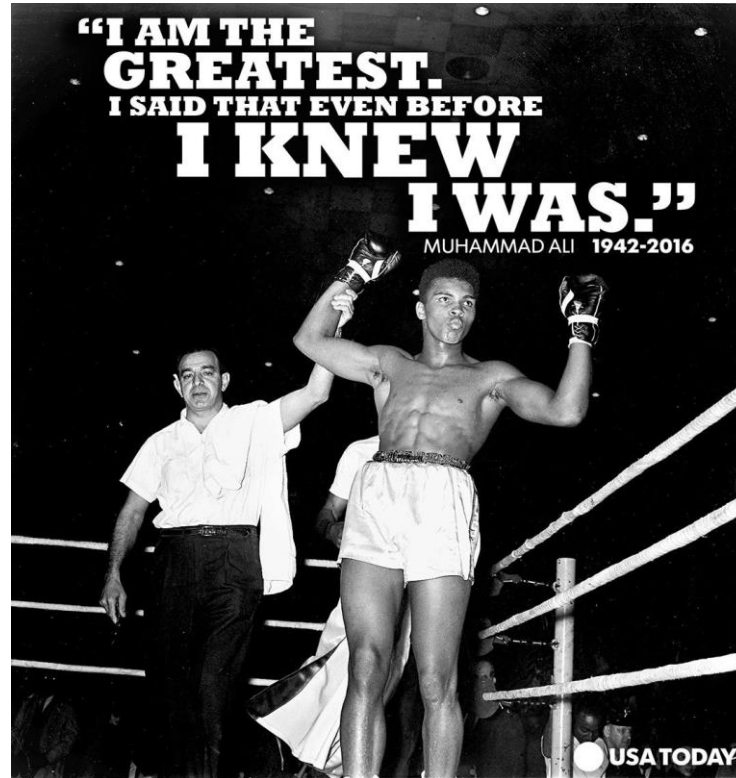
- Arabistiek en islamologie
- Consultant – Trainer bij Ceapire
- Docent

Vrijheidsstrijder of terrorist?

Zelfverzekerd of arrogant?

Vrouwelijk of sletterig?

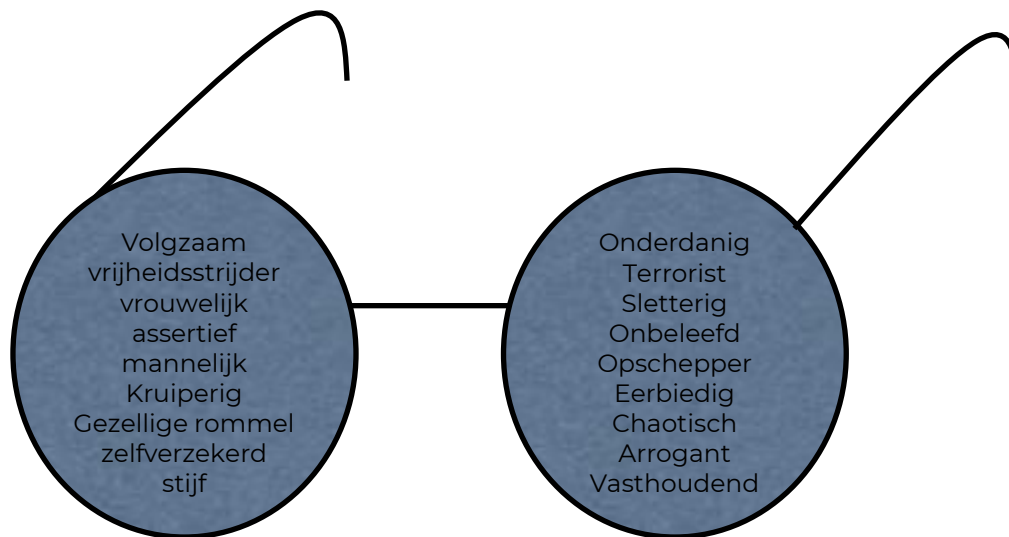
NICKI MINAJ
ANACONDA

Gentleman of testosteronebom?

HOE KIJK JIJ NAAR DE WERELD?

Communicatie is jezelf kennen en de mogelijke aannames die je hebt in hoe je de wereld om je heen ervaart.

CULTURELE DIMENSIES VOLGENS HOFSTEDE

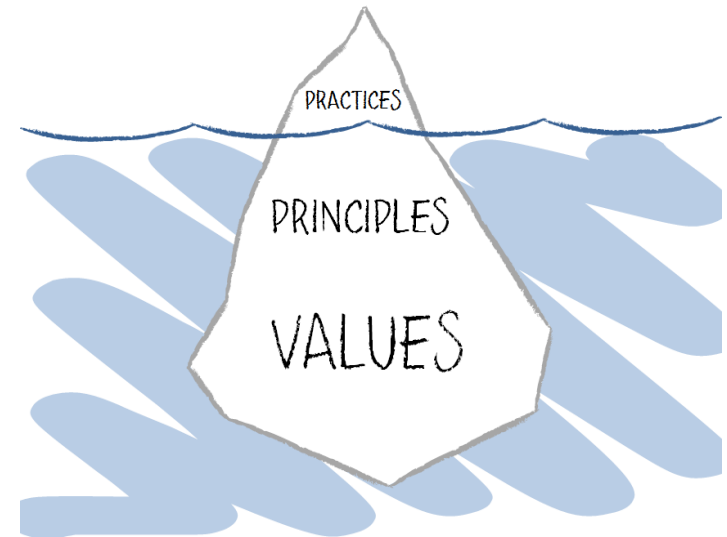

Social
innovation

WAARDEN EN PRINCIPES

- Waarom gedragen jongens en meisjes zich zoals ze zijn?
- Jongeren stellen hun eigen waarden en principes vast
- Dit betekent ook dat ze ook beslissen wat voor soort gedrag wordt geaccepteerd en welke niet. Ze kiezen hun eigen koers.
- De in-groep geeft herkenning, veiligheid en plezier.

Kenmerken van jeugdcultuur

- Diversiteit en snelle verandering
- **Groepsconformisme**
- sociale ontwikkeling
- extreem
- paradoxaal
- Idealistisch en gepassioneerd
- Creativiteit en helderheid
- **Mystiek en het zoeken naar zingeving**
- experiment
- **Wereldwijd georiënteerd**

Jongeren binnen tegenculturen

- Onconventionele uitingen
- Experimenteel gedrag
- Het veiligstellen (afdwingen) van een plek in de samenleving
- Het uiten van frustraties
- Kwetsbaarheden van jongeren (in tegenculturen)

Tegenculturen

- Een tegencultuur is een cultuur waarvan de **waarden en gedragsnormen wezenlijk verschillen** van die van de reguliere samenleving, in tegenstelling tot de gangbare culturele normen.

Tegenculturen

Social
innovation

Milieubeweging

- Aanpak van milieukwesties en klimaatverandering
- Klimaatbeweging is een subcultuur
- Verschillende groepen gebruiken verschillende middelen: van democratisch en geweldloos tot gewelddadig optreden
- Schoolstakingen voor klimaat
- Radicale takken zoals Sea sheperds
- Impact op de samenleving: consumptie van veganisme, Kyoto-protocol, enz.

DEFEND * CONSERVE * PROTECT

2 Seas Mers Zeeen
ORPHEUS

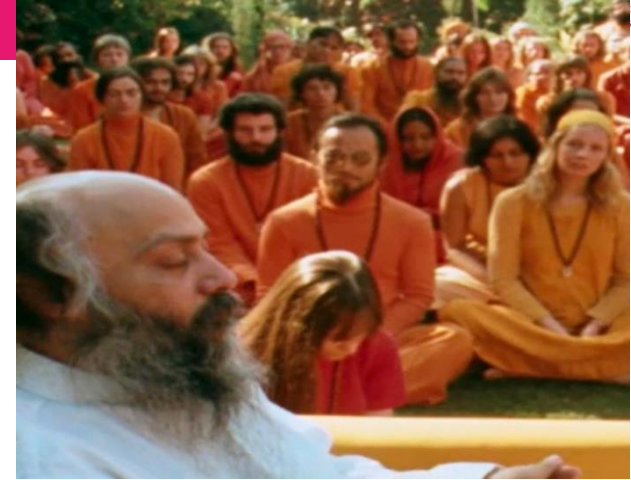
European Regional Development Fund

Hippies

ial
ation

- Jeugdcultuur uit de tweede helft van de jaren 1960
- Weerstand tegen milieuvervuiling: Flower power
- Verzet tegen geweld: De oorlog van Vietnam
- verruimen van seksuele normen en normaliseren van drugsgebruik
- Veranderende visie op relaties tussen man en vrouw, afzetten tegen de maatschappij door uiterlijk vertoon: Vrouwen die jeans dragen en mannen die lang haar behouden

2 Seas Mers Zeeën
ORPHEUS

European Regional Development Fund

Religieus conservatisme

- Past de leringen van bepaalde religies toe op de politiek
- Sommigen verkondigen alleen conservatieve leringen <-> sommige beïnvloedingswetten
- Vergroot de rol van religie in het openbare leven
- Behoud van traditionele gezinsstructuren en sociale waarden
- Kritiek op moderniteit en liberalisme
- Meestal tegen abortus, LGBT-identiteit, drugsgebruik en seksuele activiteit buiten het huwelijk

Primaire en secundaire vormen van tegencultuur

Primaire socialisatie:

- Internaliseren de tegencultuur en uiten die door het spreken van de taal, de doelen uit te dragen en actief na te streven.
- Hangen hun identiteit op aan hun verbondenheid met deze tegencultuur. Kritiek op tegencultuur kan voelen als persoonlijke aanval op hun visie op de wereld.

Secundaire socialisatie:

- Groter in aantal. Zijn geïnteresseerd, haken aan op de maatschappelijke ontwikkelingen maar verliezen aandacht en kunnen wisselen tussen verschillende tegenculturen in een zoektocht naar dat wat past voor hen.
- Kan het niet eens zijn met sommige aspecten
- Ze kiezen elementen van de tegencultuur waar zij zich mee identificeren.

Oefening:

- Welke andere voorbeelden ken je van tegenculturen?
- Hoe werden ze gezien in de samenleving?
- Hoe heeft deze tegencultuur bepaalde opvattingen in de samenleving veranderd?

Cohens stadia van morele paniek

1-Iemand, iets of een groep worden gedefinieerd als **een bedreiging voor sociale normen** of gemeenschapsbelangen

2-De dreiging wordt vervolgens door de media in een eenvoudig en **herkenbaar symbool/vorm** weergegeven

3-De weergave van dit symbool wekt **publieke bezorgdheid**

4-Er is een reactie van **autoriteiten en beleidsmakers**

5-De morele paniek over de kwestie resulteert in **sociale veranderingen** binnen de gemeenschap

Goode en Ben-Yehuda : Kenmerken van morele paniek

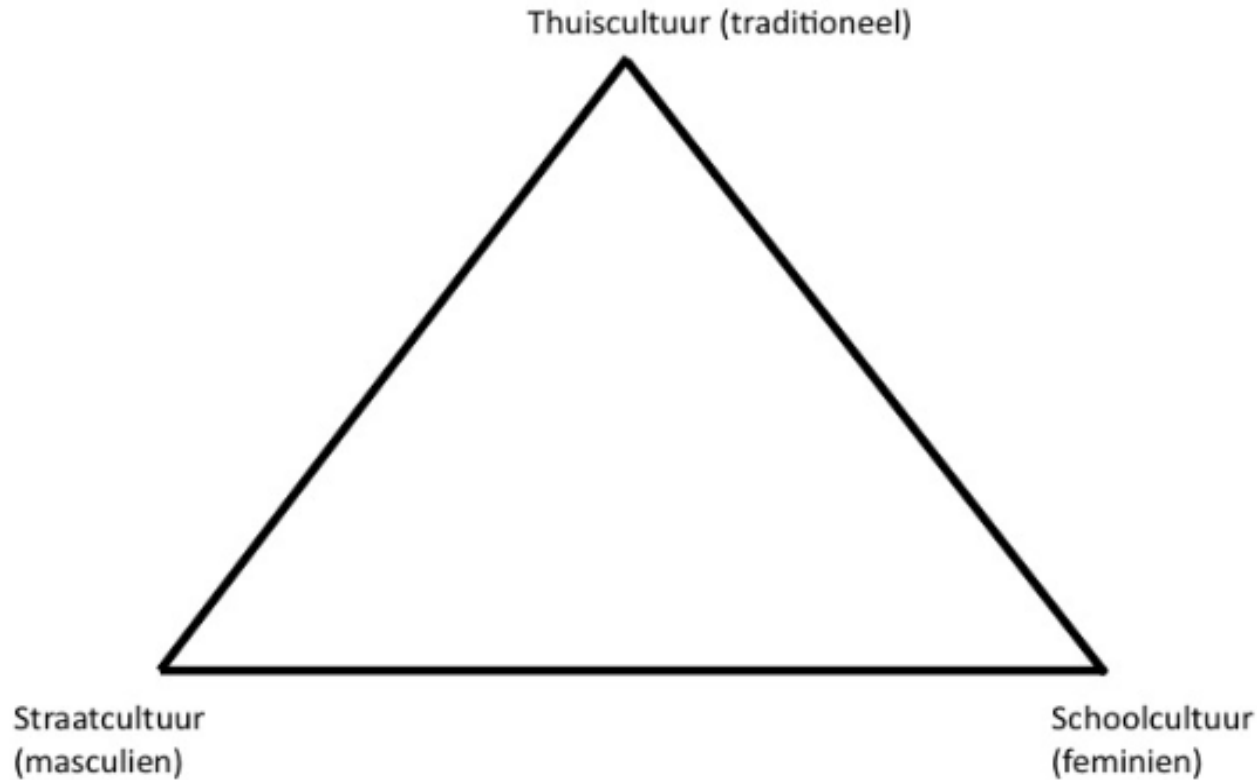
- **Bezorgdheid** - Er moet de overtuiging zijn dat het gedrag van de groep of activiteit die als afwijkend wordt beschouwd een negatief effect op de samenleving zal hebben.
- **Vijandigheid** – Vijandigheid jegens de groep in kwestie neemt toe en ze worden "volksduivels". Er ontstaat een duidelijke scheiding tussen "hen" en "ons".
- **Consensus** – Hoewel de bezorgdheid niet landelijk hoeft te zijn, moet er brede acceptatie zijn dat de groep in kwestie een zeer reële bedreiging vormt voor de samenleving.
- **Disproportionaliteit** – De genomen actie staat niet in verhouding tot de daadwerkelijke dreiging van de beschuldigde groep.
- **Volatiliteit** - Morele paniek is zeer volatiel en verdwijnt net zo snel als ze verscheen omdat de publieke belangstelling afneemt of nieuwsberichten veranderen in een ander verhaal.

- Welke tegenculturen heb je ervaren in deze school/jeugdorganisatie?
- Welke kenmerken van morele paniek herken je binnen de school/jeugdorganisatie?

TEGENCULTUUR → STRAATCULTUUR

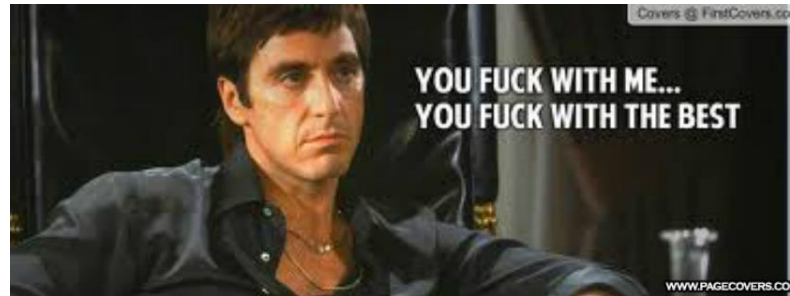
Pedagogische 'mismatch'

Primaire of secundaire straatcultuur

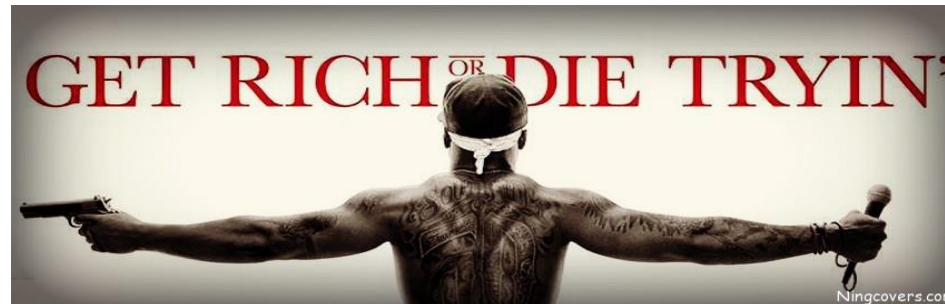
- Staan achter de instrumenten als de doelstellingen van het straatleven → de ambitie: Tony Montana (Scarface) van de wijk.
- Distantiëren zich van de thuiscultuur & straatcultuur.

Secundaire straatcultuur

- Begrijpen het belang van studies/werk en te voldoen aan de thuiscultuur
- Niet volledig geïntegreerd in het straatleven
- Kunnen zich niet vinden in sommige aspecten (opvatting over vrouwen, beoordeling van crimineel gedrag en het spel van vernederen).
- Straatcultuur dan ook meer een *urban way of life*

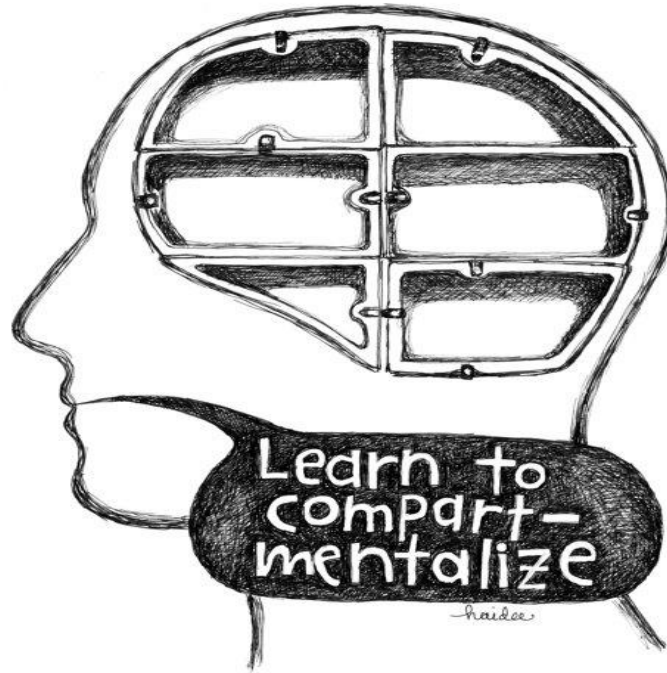

Cultureel inclusief en sociaal exclusief

- Elementen uit de mainstream Belgische/Vlaamse cultuur, uit de Amerikaanse of gangsta-rap, uit de lokale stadscultuur en uit de thuisculturen van bepaalde etnische groepen (Turks, Marokkaans, et cetera)
- Inclusief en open wat betreft de **etnische achtergrond** van de deelnemers
- Hardhandig exclusief ten aanzien van die jongeren die **uit de pas lopen**

COMPARTIMENTALISATIE

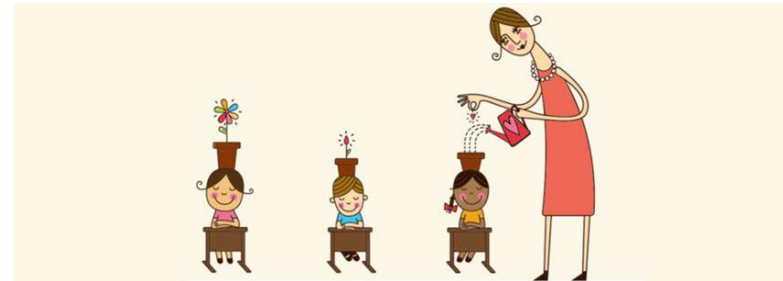
VOORBEELDEN VAN COMPARTIMENTALISATIE

- ❑ Kritische persoon in het algemeen maar verstand uitschakelen bij benadering van religieuze teksten of voorschriften
- ❑ Diefstallen plegen maar toch een soort morele code (alleen van bepaalde personen stelen)
- ❑ Braaf en rustig thuis maar "een monster" op straat en op school
- ❑ "De 1 maand Moslim"
- ❑ Berouw tonen en pornoverslaving

WAT NU?

Relaties opbouwen

- Elke instelling formuleert verschillende antwoorden en grenzen aan de relatie tussen het repertoire van de organisatie en hun jongeren.
- Centraal: inzicht in de betekenis van bepaalde gedragingen, gebaren en uitspraken die daarbij komen
- Begrijpen hoe een mismatch (schoolcultuur <-> tegencultuur) werkt en hoe deze kan worden omgezet in een match

- Het gaat om intelligente oplossingen om trouw te blijven aan de kernmissie: -het effectief **overdragen van kennis** in de breedste zin van het woord en het **stimuleren** van hun persoonlijke en sociale **ontwikkeling**
- Kwetsbare jongeren de kans geven om uit te groeien tot betrokken, actieve en zelfstandige volwassenen
- **Geen pleidooi** voor het aannemen van tegencultuur in gedrag en codes, noch een "militaristische", bestraffende "harde aanpak" die geen rekening houdt met tegenculturen

- Misconceptie: "Respect" voor een leraar die zich gedraagt zoals de leerlingen zich gedragen.
Het "respect" voor een leraar krijgt vorm door zijn of haar eigen rol "serieus" te nemen (**authenticiteit**) en zijn of haar beroep (**expertise**) onder de knie te hebben.
- Een docent die constant straattaal spreekt in de gang met de leerlingen en zeker met een gebrek aan vaardigheden, kan nauwelijks rekenen op het **functionele 'respect'**

- Toepassing van het curriculum zodat jongeren worden gestimuleerd met betrekking tot hun inherente interesses
- Deze interesses worden functioneel "omgezet" of "ingezet" binnen de schoolcultuur
- Oefening: Hoe kunnen we relaties opbouwen tussen de interesse van jongeren en de onderwerpen binnen het curriculum

Sociale interactie

- Hoe denk je dat de volgende uitspraken verkeerd begrepen kunnen worden? Kun je het anders formuleren?
- Een uitspraak als: "Dat doe je thuis niet bij je moeder!"
- Houd rekening met het doel van de les die u geeft.
- Een dergelijke opmerking is geen noodzakelijke vorm van onderwijs - besluit om een andere taal te kiezen.

Wat als jongeren uit principe of overtuiging niet willen deelnemen aan activiteiten of klassikale oefeningen?

- Voorbeelden van jongeren/leerlingen die vanwege bepaalde normen en waarden niet willen deelnemen aan activiteiten of opdrachten
- Een leerling wil een dier niet ontleden tijdens de biologieles
- Een leerling wil niet deelnemen aan het zingen van een lied
- Een leerling wil niet naar een naaktfoto kijken

Mogelijke oplossingen

- Alternatieve opdracht: gebruik van moderne niet-dierlijke methoden
- Schrijfoopdracht: de leerling uitdagen over zijn/haar eigen overtuigingen. Waarom wil hij of zij niet meedoen?

Oefening:

Wat zijn andere mogelijke oplossingen?

EFFECTIEVE INTERACTIES

- Praten over het gedrag zonder de persoon te veroordelen
- Houd rekening met de intenties en emotie van de ander
- Neem de tijd om naar hun kant te luisteren voordat je het probleem aanpakt
- Op deze manier geef je de jongere de kans om de eervolle route te nemen

ORPHEUS

